

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧИСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧИСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ	
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

**ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В
САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ**

УДК 37.01(477):37.091.4 Ващенко

ЗАЙЧЕНКО ІВАН,

доктор педагогічних наук, професор,

Комунальний заклад “Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені
Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради”

Тоді як у 1936 р. сталінська конституція проголошувала, а більшовицька пропаганда трубила про повну й остаточну перемогу соціалізму в СРСР і перехід СРСР до побудови комунізму, професор Григорій Григорович Ващенко (1878-1967), уродженець села Богданівка колишнього Прилуцького повіту Полтавської губернії (нині Чернігівська область) мріяв і закладав основи майбутньої державності та системи освіти в майбутній самостійній Україні

Ще в 1948 р. в журналі української еміграції “Авангард” (Лондон-Мюнхен, ч. 3-4(12-13)) він опублікував статтю під назвою “Завдання національного виховання української молоді”; у 1946 році у Мюнхені надрукував глибокозмістовне дослідження під назвою “*Виховний ідеал*”, в якому науково обґрунтував теоретико-методологічні основи майбутньої української національної школи, національної системи освіти й виховання, проаналізував виховний ідеал українця, що відповідає психічним природним властивостям української людини, запропонував конкретні ідеологічні, науково-педагогічні й практично-освітні шляхи й засоби, успішна реалізація яких сприятиме формуванню ідеалу українця, громадянина-патріота, життєвою метою якого буде служіння Богові й Батьківщині і формування таких рис і характеру молоді, як ідеалістично-релігійний світогляд, любов до України, висока й безкомпромісна принциповість, мужність, чесність, лагідність і гуманність, альтруїзм і солідарність, дисциплінованість,

довготривала праця, здоровий оптимізм, рішучість. А такі риси характеру має забезпечувати українська національна школа й національна система освіти в Україні [1].

У 1957 році у Мюнхені Г. Ващенко опублікував науково-педагогічну брошуру під назвою “Проект системи освіти в самостійній Україні”, яка складається зі Вступу і чотирьох окремих статей: “Система освіти в царській Росії”; “Більшовицька система освіти в Україні”; “Системи освіти в західній Європі та Америці”; “Засади української освітньої системи” [4].

У Вступі Г. Ващенко писав: “Події міжнародної політики розвиваються так, що ми можемо сподіватися розпаду протиприродної більшовицької держави, яка принесла стільки нещастя мільйонам населення СРСР і загрожує катастрофою всьому людству. Коли саме розпадеться СРСР, сказати важко, а що він розпадеться, і то в порівняно скорому часі, в цьому не може бути сумніву. Про це свідчить велика економічна криза в СРСР, внутрішні суперечності й боротьба всередині комуністичної партії, а особливо – політичні повстання на теренах СРСР і навіть у концентраційних таборах.

З розпадом більшовицької держави для поневолених Москвою народів, і в тому числі для українців, відкриються перспективи щодо розбудови свого національного й культурного життя” [4, с. 30].

За переконанням Г. Ващенко, одним з найважливіших питань в галузі освіти є питання про освітню систему. Під системою

освіти він розумів мережу освітньо-виховних закладів, що існують у певній державі, починаючи від дитячого садка й закінчуючи університетами, вищими технічними школами та академією наук.

Різко й аргументовано розкритикувавши освітню політику й систему освіти в царській Росії (становість, багатосистемність, низький кошторис міністерства народної освіти на освіту, крайній формалізм, існування шкіл-тупиків, низький рівень охоплення школою населення, русифікаторську політику Москви в галузі народної освіти (мова викладання в усіх школах була російська), тяжке матеріальне й моральне становище народних учителів та ін.), а також освітню політику й систему освіти в Радянському Союзі (тоталітарний характер, марксистсько-ленінську теорію у галузі виховання, її партійний і класовий характер, вчення про класову мораль, проблеми родини й статевої моралі, внутрішні суперечності й облудність, суперечності й непослідовності у формулюванні понять “інтернаціоналізм”, “патріотизм”, “політехнізм”, недотримання проголошених принципів розбудови освіти та ін.), – Г. Ващенко запропонував основні принципи й систему національної освіти в майбутній самостійній, незалежній від російського імперіалізму, суверенній, соборній, демократичній Україні.

На думку Г. Ващенко, система освіти в Україні має відповідати соціально-політичному устроєві держави, психології українського народу та його національним традиціям. Необхідно також в критичному осмисленні, творчо використати вітчизняний і зарубіжний досвід минулого й сучасного. [4, с. 31].

Г. Ващенко стверджує, що у розбудові системи освіти особливе значення має ідеологія, а не виробничі відносини, як це намагаються довести марксистки. Особливо переконливо про це свідчить історія Європи в середні і нові віки.

В основу соціально-економічного устрою слід покласти християнську любов і справедливість. Форма державного демократичного устрою в майбутній Україні може бути монархічною, або республіканською. У самостійній Україні не мусить бути жодної експлуатації людини людиною або успадкованих привілеїв.

“Гаслом, під яким має провадитися виховання української молоді, є: Служба Богові й Батьківщині. Перша абсолютна вартість для молоді є Бог, друга – Батьківщин” [1, с. 174].

“Благо Батьківщини є:

1. Державна незалежність, можливість для українського народу вільно творити своє політичне, соціальне, господарське і релігійне життя.

2. Об’єднання всіх українців незалежно від їх територіального походження, церковної приналежності, соціального стану в одну спільноту, що пройнята єдиними творчими прагненнями і високим патріотизмом.

3. Справедливий державний устрій, який би підтримував лад у суспільстві і забезпечував особисті права й волю кожного громадянина й сприяв розвиткові й прояву його здібностей, спрямованих на громадське добро.

4. Справедливий соціальний устрій, при якому зникала і неможлива була б боротьба між окремими групами суспільства.

5. Високий рівень народного господарства й справедлива організація його, що забезпечувала б матеріальний добробут всіх громадян, була позбавлена елементів експлуатації.

6. Розвиток духовної культури українського народу: науки, мистецтва, освіти. Піднесення її на такий рівень, щоб Україна стала передовою країною світу.

7. Високий релігійно-моральний рівень українського народу, реалізація в житті вчення Христа.

8. Високий рівень здоров'я українського народу, зведення до мінімуму всяких серед нього хвороб і виродження” [1, с. 174-175].

Система освіти в Україні, на думку Г. Ващенко, мусить мати структуру:

1. Передошкільне і дошкільне виховання: материнський догляд або ясла до 3-ох років, дитячий садок від 3-х до 6-ти років.

2. Початкова школа від 6-и до 14-и років.

3. Середня школа: класична гімназія, реальна школа, середні технічні школи, учительська семінарія, середня агрономічна школа, середня медична школа від 14-и до 18-и років.

4. Висока школа: університет, високі технічні школи, педагогічний інститут, академія мистецтва, консерваторія, військова академія від 18-и до 22-23 років.

5. Позашкільна освіта.

6. Науково-дослідчі установи: Академія наук, Академія педагогічних наук” [4, с. 65].

У перші роки після поразки СРСР на його колишніх теренах, у тому числі й в Україні, буде провадитися уперта збройна боротьба. Тому потрібна буде організація спеціальних військових шкіл, що готуватимуть старшинські кадри і військових фахівців. Це мають бути, в першу чергу, військові академії, куди прийматимуться лише ті, що мають закінчену середню освіту й пройшли попередню військову підготовку.

Необхідно буде організувати українську Академію педагогічних наук, забезпечивши її всім потрібним для науково-дослідницької роботи. Академія мусить мати свої філії у таких містах України, як-от: Львів, Харків, Одеса, Січеслав, Полтава. Мусять бути організовані науково-дослідні педагогічні інститути, педагогічні станції, лабораторії, що мають збирати педагогічний матеріал, провадити експерименти й систематичні дослідження. До участі в праці академії й науково-дослідних закладів треба буде залучати найширші кола вчительства, що буде, з одного боку, сприяти піднесенню

рівня науково-дослідної роботи, а з другого боку, серед самого вчительства буде збуджувати дух шукань і творчості.

З цим зв'язане також широко розгорнуте видавництво педагогічних творів, шкільних підручників, літератури для молоді різного віку. Видавництво підручників і літератури для молоді має бути, в першу чергу, справою держави, для чого при міністерстві освіти має бути організований спеціальний видавничий відділ. Проте видавництво може бути й приватним.

Першим ступнем в освітньо-виховній системі є виховання передошкільне й дошкільне. Воно провадиться у родині, в дитячих яслах і дитячих садках. Перш за все, це стосується фізичного розвитку людини. Не менше значення має раннє дитинство і в психічному розвитку людини. Отже, в самостійній Україні ранньому дитинству мусить бути приділена дуже велика увага.

Найкращі наслідки у вихованні дітей дошкільного віку може дати співпраця родини й дитячого садочка. Роль дитячого садка може бути особливо велика у національному вихованні дітей. Тут вони засвоюють українські пісні, удосконалюють свою мову, знайомляться з природою і традиціями своєї країни, навчаються українських танців і т. ін. При педагогічних інститутах у потрібно буде організувати факультети дошкільного виховання, а в педагогічній літературі мусять знайти належне місце праці з питань дошкільного виховання.

У вихованні дітей шкільного віку, особливо підлітків і юнаків, першу роль має школа. Між школою усіх ступнів і родиною мусить бути міцний зв'язок. Школа й родина мусять діяти в одному напрямку. Школа мусить виховувати в дітей пошану до батьків і старших, а батьки мусять знати, чого навчаються діти в школі, і створювати їм відповідні умови для виконання шкільних завдань. Крім того, батьки іноді мають

підтримувати школу матеріально. Особливо це буде потрібним у перші роки існування самостійної української держави.

В самостійній Україні мають існувати установи освіти позашкільної. Це перш за все “Просвіти”, що відіграли таку велику роль в культурному розвитку нашого народу, зокрема селянства.

В українських молодіжних організаціях виховується любов до Батьківщини, прагнення до боротьби за її волю. З огляду на це і в самостійній українській державі молодіжні організації мусять входити в освітньо-виховну систему як одна з важливих ланок її. Вони мусять існувати при кожній школі й працювати під керівництвом досвідчених педагогів.

Співробітництву між школою і родинами учнів мусять сприяти батьківські комітети, що мають існувати при всіх початкових і середніх школах. У справі контакту між школами й родинами велику роль можуть відіграти шкільні літературні вечірки, концерти, вистави.

Було б доцільним, щоб освіта в

самостійній Україні у всіх її формах перебувала під керівництвом міністерства освіти. В міністерстві освіти мають працювати агрономи, інженери, лікарі і т. ін. Міністерство освіти має поділятися на відділи в залежності від професійного напрямку освіти. При міністерстві освіти мають існувати відділи, що обслуговують певний контингент учнів, а саме: дошкільний і позашкільний.

У своїх творах Г. Ващенко висловив ще чимало порад і рекомендацій, спрямованих на розбудову й розвиток державності й освіти в майбутній самостійній Україні. Він зауважив, що не вважає свій проєкт завершеним і досконалим, а таким, що потребує доповнень і уточнень, оскільки всякий проєкт є тим вагомішим, наскільки він міцніше пов’язаний з конкретною дійсністю, проте саме існування самостійної української держави є проблемою, що має стати дійсністю лише за умови впертої й жертвенної боротьби українського народу за свою самостійність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ващенко Григорій Виховний ідеал. Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Том 1. (Третє видання). Полтава: Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. 191 с.
2. Ващенко Григорій. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. Видання перше. Київ, Українська Видавнича Спілка, 1997. 441 с.
3. Ващенко Григорій. Виховання волі і характеру: Підручник для педагогів. Київ, видавництво «Школяр», 1999. 385 с.
4. Ващенко Григорій. Твори. Том 4. Праці з педагогіки та психології. Київ, «Школяр» – «Фада» ЛТД, 2000. 416 с.
5. Григорій Ващенко. Хвороби в галузі національної пам’яті. К., 2003. 336 с. 6. Григорій Ващенко. Спогади. Статті. Київ, «Школяр», 2006. 464 с.

*Стаття надійшла до редакції
25 листопада 2025 р*